

УДК 631.15

РОЗВИТОК АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В ОСТАННІ 10 РОКІВ

DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL COMPLEX OF UKRAINE IN THE LAST 10 YEARS

СОБОЛЄВА М.І., студентка*
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

У статті розглянуто сучасний стан вітчизняного сільського господарства, основні економічні показники розвитку та їх динаміку, визначено основні зміни у структурі вітчизняного аграрного експорту та його географічних напрямках. Визначено чинники, які вплинули на структурні зміни експорту аграрної продукції. Виявлено напрямки розвитку державної політики для підвищення ефективності вітчизняного сільського господарства.

Ключові слова: сільське господарство, сільськогосподарська продукція, виробництво, ефективність, експорт, ринок.

The article considers the current state of domestic agriculture, the main economic indicators of development and their dynamics, identifies the main changes in the structure of domestic agricultural exports and its geographical areas. The factors that influenced the structural changes in the export of agricultural products are identified. The directions of development of the state policy for increase of efficiency of domestic agriculture are revealed.

Key words: agriculture, agricultural products, production, efficiency, export, market.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сільське господарство України є однією з найважливіших галузей економіки в силу ряду кліматичних і демографічних чинників. На території України знаходиться 32 мільйони гектарів чорнозему, що становить третину орних земель всієї Європи. Це сприяє тому, що протягом останніх років аграрний сектор України демонструє приріст і інвестиційну привабливість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняними авторами приділяється значна увага різним аспектам проблеми ефективності виробництва, що знайшло відображення в їх наукових працях. Поглиблену увагу дослідженням проблеми ефективності сільського господарства та її підвищення приділяли такі відомі науковці, як В. Андрійчук, О. Варченко, А. Даниленко, С. Квапа, Ю. Лупенко, Л. Мармоль, В. Месель-Веселяк, Б. Пасхавер, П. Саблук, О. Шпичак та ін. Але питання підвищення ефективності стратегічної сфери економіки, що забезпечує продовольчу та, в цілому, економічну безпеку країни потребує постійного дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення основних тенденцій та векторів у розвитку вітчизняного сільського господарства, виявлення чинників, що впливають на ефективність сільськогосподарського виробництва, майбутніх напрямків розвитку галузі та ролі держави у підвищенні її конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останніми роками вітчизняне сільське господарство демонструє позитивну динаміку. Підвищення ефективності галузі сприяло збільшенню зацікавленості не лише з боку національних, але і закордонних інвесторів. Найяскравішим прикладом став перерозподіл підприємств за розмірами. Господарства, в спробі збільшити ефективність своєї діяльності, почали схилитися до ведення діяльності через кооперацію та за рахунок запровадження передових технологій, збільшення середньої площі господарств.

* Науковий керівник – Бабан Т.О. к.е.н., доцент

Починаючи з 2013 р. і до 2017 р. частка підприємств, які обробляють до 100 га, скоротилася на 4,3%. Частка підприємств із земельними угіддями від 100 до 3000 га за аналогічний період збільшилася на 9,6%. У той же час скоротилося на 0,2% кількість господарств, які обробляють від 3000 до 10000 га.

Незмінною залишилася частка найбільших підприємств – від 10000 га. Аграрії почали виходити на новий рівень якості, почали експортувати і оптимізувати виробництво. Орієнтованість на споживача і людський капітал підприємств також демонструють значний приріст. Тільки за 2016-2017 роки заробітна плата зросла більш ніж удвічі і практично досягла рекордних показників 2013 року – 294 дол. США проти 303.

Після кризових 2013-2014 років (анексія Криму, військові дії на Сході, продовольче ембарго Росії, обмеження транзиту товарів через Росію) експорт з України продукції АПК впав на 20%, проте українські експортери змогли переорієнтувати товарні потоки, завоювати нові ринки збуту продукції і досягти майже рекордного експорту в 2017 році.

Після таких випробувань загальний експорт аграрної продукції з України збільшився майже в 1,7 рази – з 10,8 млрд дол. США в 2008 році до 17,8 млрд дол. США в 2017 році, що стало майже рекордним показником за всю історію незалежності України. До слова, рекордний обсяг експорту агропродовольчої продукції спостерігався в 2012 році, коли він склав 17,9 млрд дол. США.

Якщо в 2008 році найбільшими торговельними партнерами України були країни США (34% всіх поставок аграрної продукції в ці країни була продукція з України), то в 2017 році цей показник склав 8%.

Так, торгівля з Росією, одним з найбільших торгових партнерів України до 2016 року, в 2017 році в порівнянні з 2008 роком впала майже в 19 разів. Станом на кінець 2017 року найбільшим торговим партнером України є країни Азії (44%), де основними партнерами виступають Індія та Китай. Активно нарощується торгівля з країнами Європейського Союзу. Так, експорт продукції АПК в зазначені країни виріс на 2,5 млрд дол. США, або в 2 рази.

Значним проривом стало зростання виробництва м'яса птиці – в 1,5 рази, в основному за рахунок нарощування виробництва курятини. При цьому, 10 років тому Україна ще активно імпортувала цей вид продукції АПК. Однак ситуація змінилася прямо пропорційно. Експорт м'яса птиці за цей період зріс більш ніж в 32 рази – з 8,4 тис тонн до 263 тис тонн. На даний момент Україна займає 11 місце з експорту м'яса птиці в світі, а 10 років тому вона займала 40 місце. М'ясо свійської птиці поки що є єдиним видом м'яса, яке може експортуватися з України в Європейський Союз.

Відбулися якісні зміни в структурі експорту фруктів з України. Так, якщо в 2016 році майже 90% всіх фруктів експортувалося в країни США, а решта в ЄС, то за результатами 2017 року в Європу було експортовано 70% усіх фруктів і близько 30% – в країни США. У 2017 році з України до ЄС було відправлено 56% усіх експортованих динь і кавунів, 38% яблук і груш, 71% абрикосів і вишень.

Вагоме досягнення України – значне збільшення обсягів виробництва яблук. За період з 2008 по 2017 роки показник виріс в 1,5 рази – з 719 тис тонн у 2008 році до майже 1,1 млн тонн в 2017 році. Продовжують відкриватися нові ринки. Так, у вересні 2018 року Україна почала поставки яблук на ринки Іспанії, Катару, Кувейту, Саудівської Аравії і ОАЕ.

Зростання ефективності виробництва – основна мета світової економіки і сільськогосподарської галузі України в тому числі. У 2008 році для виробництва сільськогосподарської продукції загальною вартістю 1 млн грн доводилось застосовувати техніку середньою потужністю 267 к. с. У той же час в 2016 році, для виробництва тієї ж кількості продукції потрібна значно менша середня потужність – 175 к. с.

Майже вдвічі зменшується середня кількість найманих працівників, яка необхідна для виробництва сільськогосподарської продукції вартістю 1 млн грн. У 2008 році цей показник становив 4,17 працівника на 1 млн грн продукції, а в 2017 р – 2,27.

Зменшуються витрати на паливе. При виробництві сільськогосподарської продукції вартістю 1 млн грн в 2008 році витрати на паливе становили в середньому 5%, тоді як в 2016 році – 3%. Це дозволяє говорити про зростання енергоефективності виробництва.

Значне зростання ефективності аграрного виробництва відбулося завдяки застосуванню нових технологій виробництва, оновленню застарілої техніки і збільшенню продуктивності праці.

Висновок. Не дивлячись на певне зростання ефективності виробництва, підприємства даної галузі відчувають нестачу власних грошових коштів для фінансування матеріально-технічного забезпечення. Державна інвестиційна політика в аграрній сфері повинна бути спрямована на мотивацію розвитку інвестиційної діяльності в АПК використовуючи такі важелі регулювання, як податкова, бюджетна, антимонопольна і цінова політика. Рішення проблем інвестиційного розвитку сприятиме раціональному та ефективному використанню позикових коштів, які як раз і можна буде направити на оновлення матеріально-технічної бази підприємств АПК.

Література.

1. Ресурс ексклюзивної, актуальної, якісної і корисної інформації про агропромисловий комплекс України. URL: www.AgroPortal.ua
2. Савіцька С. І. Інвестиційний розвиток сільського господарства в сучасних умовах. Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. Економічні науки. 2015. Вип. 23. С. 251-261. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZnpPdate_2015_23_29
3. Державна служба статистики. URL: www.ukrstat.gov.ua
4. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. К. : ННЦ "ІАЕ", 2012. 182 с. URL: <http://agroua.net/docs/strateg.pdf>
5. Український клуб аграрного бізнесу. URL: www.ucab.ua

УДК 339.9

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ПОДІЛУ ПРАЦІ

MODERN DEVELOPMENT OF THE INTERNATIONAL DIVISION OF LABOR

РОМАНАШЕНКО М.О, РОМАНАШЕНКО І.О., студентки*
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

У статті автором розглянуто сутність міжнародного поділу праці, його форми та чинники розвитку. Визначено необхідність розвитку міжнародного поділу праці та участь в ньому окремих країн світу. Автором визначено спеціалізацію окремих країн світу та сучасні тенденції розвитку міжнародного поділу праці.

Ключові слова: міжнародний поділ праці, спеціалізація, кооперація, інтернаціоналізація, торгівля, виробництво, експорт.

In the article the author considers the essence of the international division of labor, its forms and factors of development. The necessity of development of the international division of labor and participation in it of separate countries of the world is defined. The author identifies the specialization of individual countries and current trends in the international division of labor.

Key words: international division of labor, specialization, cooperation, internationalization, trade, production, export.

* Науковий керівник – Бабан Т.О., к.е.н., доцент